

En pædagogisk vision

Indhold

Indhold	1
Forord	2
Indledning	3
Opgaven	5
Udviklingsprocessen.....	7
DEN PÆDAGOGISKE VISION.....	10
Grundbegreber i SFO'en på Tinderhøj Skole	10
Frirum.....	12
Udeliv.....	13
Aktiviteter	14
Slutbemærkninger - og arbejdet videre frem.....	16

Forsidefoto: Morten Wiese Petersen.

Øvrige fotos, undtagen på side 12, er taget på en koloni med Skattekisten

Foto side 12: Ingen kildeangivelse.

Forord

Et udviklingsprojekt, som strækker sig over to-tre år, uden at der er sat helt præcise mål for, hvordan det skal føre til ændringer i børnenes dagligdag - det fører da ikke nogen steder hen? Hvordan kan der i SFO'en afses ressourcer til en sådan debat? Ville det ikke være mere hensigtsmæssigt at forholde sig konkret til tiltag i hverdagen?

Svarene på disse spørgsmål er mange: Ja, personalet i SFO'en har gennem et to-treårigt projekt udført, hvad der kan kaldes pædagogisk grundforskning som basis for SFO'ens udvikling. Vi har, med børneperspektivet som udgangspunkt, diskuteret vigtige temaer, som i løbet af perioden har medvirket til, at personalet er helt bevidst om hvilke værdier, vi ønsker at fremme i SFO'en.

Det har allerede resulteret i udvikling på mange planer. Helt konkret i et stort anlagt og afviklet teaterprojekt på tværs af SFO'ens afdelinger. I fælles planlagte, udendørs aktiviteter. En stadig tættere kommunikation på tværs af vores afdelinger. En udvikling i det udefinerbare begreb "atmosfæren" i vores afdelinger. Personalet har altid haft fokus på vigtigheden af nærhed og omsorg - der fornemmes nu en endnu varmere og omsorgsfuld stemning i hele SFO'en end tidligere.

For egen regning må SFO-lederen også konstatere: At vi i Tinderhøj SFO har en personalegruppe, som gennem dette udvik-

lingsprojekt har udviklet en faglig stolthed og en faglig glæde ved at være aktører i dette projekt, som måske mere har haft karakter af forskning end af udviklingsprojekt. Det har været en udelt fornøjelse at opleve, hvor engageret personalet er gået til dette projekt, og hvordan personalegruppen har medvirket til at holde fast i projektet og afslutte det på en fremadskudende måde.

Undervejs i projektet har vi haft mange drøftelser, afledt af dette: Hvordan kan vi opsætte brugbare mål - hvad skal vi validere, så vi bliver i stand til at evaluere konstruktivt - er vores problemformulering tydelig - hvordan sikrer vi debat på tværs af personalegrupper, som til daglig er fysisk adskilt fra hinanden ... og her kunne nævnes mange, mange flere. På denne måde har der været mange udviklingsspor, som har kørt sideløbende.

På disse sider har vi samlet, hvad der undervejs er nedskrevet i vores udviklingsprojekt. Lad mig benytte lejligheden til at takke alle ansatte for deres engagerede indsats, og især pædagogisk udvalg, som undervejs har påtaget sig mange opgaver og et stort ansvar for processen. Og ikke mindst: Tak til Inge Schoug Larsen, som - uden selv at vide det - inspirerede os til at gå i gang.

Flemming Brandt

Indledning

Set i forhold til pædagogikkens historie og det offentlige systems involvering i børnepasning og undervisning, er skolefritidsordninger (SFO) på det nærmeste historieløse: Udsprunget i 1983 og indført i Rødovre i starten af 1990'erne. SFO blev oprettet med personale, der havde sine rødder i de gamle fritidshjem, og det har været en lang proces at integrere den gamle skole og den nye SFO.

Samtidig med - og efter - SFO'ens indflytning på skolen, har hele skolekulturen været i en rivende udvikling. Det har været en stor udfordring at være i integrationsprocessen for at blive en del af skolens kultur, samtidig med at udviklingen har været så hurtig.

I SFO'en er personalets fokus gennem årene vendt stadig mere mod begrebet læring, og på hvordan SFO'ens pædagogik kan virke som supplement til, hvad der foregår i undervisningen. Fokus har været rettet mod, hvordan vi kan drive SFO i samarbejde med undervisning, men i den kontekst, der hører fritiden til.

Midt i den førnævnte omstillingsproces, er vi blevet opmærksomme på, at der stilles stadig større krav til, at vi skal forklare og dokumentere, hvilken pædagogik, SFO'en står for. I den forbindelse har vi oplevet, at

det nogle gange har været vanskeligt for personalet eksempelvis at forklare forældrelagens betydning. At forklare vigtigheden af de relationer, barnet indgår i gennem legen og den kompetenceudvikling, der finder sted, når barnet leger. På samme måde har det nogle gange været vanskeligt at kommunikere vore pædagogiske overvejelser i mødet med andre faggrupper.

Vi er der igennem blevet opmærksomme på, hvor vigtigt det er, at vores faglighed bevidst anvendes i formidlingen af de pædagogiske aktiviteters indhold. En faglighed, som henter næring i basale værdibegreber som selvværd, selvtillid, ansvarsbevidsthed og selvstændighed. Eller med andre ord: i de pædagogiske mål, som både er sat op i Rødovre Kommunes børne- og ungdomspolitik, i det gældende værdigrundlag for Rødovre Kommunes Skolevæsen - og ikke mindst i skolens egne mål og virksomhedsplaner.

Vores opgave er, at skabe sammenhæng imellem det abstrakte værdiniveau og den konkrete hverdag, således at denne sammenhæng gennem handling kan formidles til børnene i SFO'en. Et eksempel på det er SFO'ens handleplan, som netop knytter kommunens og SFO'ens mål sammen med det pædagogiske arbejde.

I forbindelse med nærværende proces har vi søgt efter forskningsrapporter om SFO - forgæves. Først i slutningen af 2005 kom fra Evalueringsinstituttet en større evalueringsrapport om SFO'en i dagens skole. På et seminar arrangeret af Københavns Universitet, Center for Udforskning af Sammenhængen mellem Menneskers Udvikling, Social Innovation og Kultur i 2005, blev der i slutdokumentet således skrevet:

"Fritidspædagogikken [i SFO] er underbelyst og u-undersøgt. Indholdsmæssigt står den svagt i forhold til børnehaven og skolen. Og den er urolig. Derfor kan der være fornuft i at fokusere på dens opgaver og udviklingsmuligheder (...) SFO'ens bevægelse ind i folkeskolen har også gjort praksis utydelig og uklar. Fokus for opmærksomheden har i langt højere grad været institutionens mulighed for at samarbejde med indskolingen og afhjælpe skolen med visse af dens vanskeligheder."

I 2003 skete der på Tinderhøj Skole en større omflytning af vores afdelinger, som alle skulle genindrettes. I forbindelse med

indretningen af de nye afdelinger, blev vi optaget af diskussioner om, hvad vi - i vores nye omgivelser med større grad af lokal fællesskab med undervisningen - især kunne bidrage med, til børnenes videre færd i livet. Ved hjælp fra vores pædagogiske konsulent fik vi kontakt til to personer med fingre på pulsen, international sekretær Stig Lund og lederkonsulent, cand. psyk Inger Schoug Larsen, begge fra BUPL.

De gav os et blik i krystalkuglen i forhold til udvikling af fritidspædagogikken, ligesom vi fik input om, hvordan fritidspædagogikken håndteres – eller måske mere korrekt: *ikke* håndteres i lande som Sverige (på trods af et højt ambitionsniveau indtil for få år siden) og i Frankrig.

Vi er en fritidsinstitution med et tæt samarbejde med børnenes skole – og for en stor del beliggende i samme lokaler, hvor børnene har deres skolegang. Vi blev opmærksomme på vigtigheden af, at vi for os selv og omverdenen måtte beskrive, hvad vi mente, skulle kendetegne vores fritidstilbud overfor børn og forældre

Opgaven

I SFO'ens virksomhedsplan for skoleåret 2004-05 blev vores fælles for-forståelse beskrevet, og projektet blev målsat:

Fokus på fritidspædagogikken

Vores fælles for-forståelse

SFO'en er et fristed, men også et sted, hvor pædagoger og medhjælpere involverer sig og interesserer sig for børnenes liv. Det kræver, at vi er aktive medspillere, hvor vi tager udgangspunkt i respekten for det enkelte barn, hvor vi lytter og prøver at forstå dets handlinger. Her er dialogen et vigtigt redskab. Vores opgave er, at give børnene mulighed for kreativitet, bevægelse, ro og samvær. Altså at skabe trygge rammer med fokus på samvær og et godt kammeratskab.

Vi skal lægge vægt på det sociale liv og udvikling af børns sociale kompetencer. For at udvikle sociale kompetencer har barnet brug for voksne, der i handling kan vise, hvordan man løser en konflikt. Barnet har brug for voksne, der understøtter og følger op på en passende adfærd.

Det gør man ved at hjælpe barnet med:

- at kunne sætte ord på sine følelser
- at kunne sætte ord på de følelser, barnet ser hos andre
- at kunne indleve sig i en andens situation.

Vi skal lægge vægt på børnenes trivsel og velbefindende, kort sagt omsorg. At formidle omsorg er at formidle ægte glæde, at tilbyde nærvær og kontakt, så barnet føler sig rigtig set og forstået. Omsorg udvikler sociale kompetencer, som betyder større selvverdsfølelse samt en større parathed til indlæring.

Et andet vigtigt element er legen. Legen er lig med sund personlighedsudvikling, et redskab hvormed barnet lærer noget om sig selv og sine omgivelser. Legen giver barnet stimulering og oplevelser. Man bliver klog

af at lege. Derfor er det vigtigt, at personalet skaber rammer, der muliggør, at legen kan udfolde sig.

Vi vil undersøge

- Hvad der har gjort størst indtryk i nogle store børns liv, når de tænker tilbage på deres tidligere år i barndommen.
- Hvad der har gjort størst indtryk i nogle voksnes liv, når de tænker tilbage på deres barndom.
- Om vores teser om vigtigheden af at skabe mulighed for kreativitet, bevægelse, ro og samvær er rigtig.
- Hvordan børn vurderer vigtigheden af samvær og kammeratskab.
- Om vores teser om vigtigheden af involverende voksne er rigtig.
- Om vores teser om legens betydning er rigtig.

Det vil vi gøre ved

- At interviewe nogle børn / unge i Café/værestedet om deres indtryk fra deres tidligere år i barndommen.

-
- At interviewe nogle voksne om deres indtryk fra barndommen.
 - At hente materiale til disse undersøgelser hos Inger Schoug Larsen, der inspirerede os til dette projekt i forbindelse med SFO'ens personaleweekend i foråret 2004.

Styregruppe på dette projekt er SFO'ens pædagogiske udvalg med sparring fra SFO-ledelsen.

Opfølgning

I forbindelse med en pædagogisk weekend i foråret 2005 vil vi:

- debattere vores kerneområder som fritidsinstitution ud fra undersøgelsens resultat.
- analysere hvor vores praksis lever op til den nye erkendelse af de vigtigste kerneområder for SFO'en.

- Disse debatter målrettes, så der i forbindelse med virksomhedsplanen for næste skoleår kan fremgå konkrete handleplaner for de evt. ændringer, der måtte være behov for.

Evaluering

Der foretages en devaluering af interviewenes kvalitet i forhold til at opstille program for det videre arbejde.

Der foretages evaluering i forbindelse med udarbejdelse af virksomhedsplanen for næste skoleår. Der evalueres på, om undersøgelsen har givet klarhed over, hvad der er vigtigt i forhold til at være en fritidsinstitution med tydelige kerneopgaver, der opfylder børnenes væsentligste behov for et godt fritidsliv.

Udviklingsprocessen

Skoleåret 2004-05

I løbet af vinteren 04-05 har SFO'ens pædagogiske udvalg været primus motor i en større undersøgelse om, hvad vores tidligere brugere især husker deres gamle fritidshjem / SFO for. Som inspiration til fremgangsmåde og til interviewdesign lændede vi os kraftigt op ad den kilde, som vores oplægsholder på personaleweekenden i 2003, Inge Schoug Larsen henviste til: Tullie Torstenson-Ed's svenske undersøgelse om unges erindringer om deres ophold i børnehaver og indskoling, som beskrevet i bogen *Barns livsvägar genom daghem och skola* (1997).

Torstenson-Ed gav først mange unge en skriftlig opgave. Herefter foretog hun en udvælgelse af besvarelserne og tog derefter på besøg sammen med de udvalgte unge i deres tidligere institutioner. Under dette besøg optog hun samtalen på bånd. Herefter foretog hun et interview ud fra en interviewguide. Denne fremgangsmåde blev for omfattende for os, samtidig med at vi ønskede kontakt både med nogle unge og med nogle voksne, for at få et længere tidsperspektiv ind i vores undersøgelse.

I samarbejde med klasselærerne i skolens to 8. klasser har eleverne her givet os skriftlige besvarelser på en række spørgsmål. Eleverne skrev i korte, fyndige besvarelser deres tilsyneladende ærlige mening om deres tid i SFO, både gode erfaringer og mindre gode. Vi opfordrede i forbindelse med den skriftlige besvarelse de unge til at opgive et telefonnummer, hvis vi måtte kontakte dem med henblik på et interview. Det gjorde kun tre af de unge. Dermed blev vores mulighed for udvælgelse noget begrænset, men ved en sammenligning af de tre besvarelser virker de meget forskellige og kan godt være repræsentative for de meninger, klassen i øvrigt gav udtryk for. Alle de tre unge mennesker er blevet interviewet.

Desuden har vi haft aftaler med tre voksne om interview. Den ene voksne meldte fra i

sidste øjeblik. Ved det andet interview fungerede teknikken ikke, og interviewet er ikke blevet brugt i vores videre arbejde. Dermed blev det kun til ét brugbart interview.

De skriftlige besvarelser er blevet udskrevet og de enkelte citater er blevet sorteret efter temaer. De fire interviews tog hver mellem 20 minutter og en time. De er alle nedskrevet, og citater fra interviewene er anvendt i det videre arbejde.

Projektets styregruppe valgte herefter syv temaer ud til nærmere drøftelse. Det var alle temaer, som vores respondenter havde lagt særlig vægt på. De syv temaer blev præsenteret på SFO'ens pædagogiske weekend i april 2005. Syv medarbejdere blev bedt om at fremlægge deres refleksioner over hver sit tema som oplæg til debat. Hver enkelt temadiskussion blev desuden sat i gang med udvalgte citater fra undersøgelsen. De syv temaer fik nedenstående overskrifter og udvalgte citater fra undersøgelsen:

Den fortrolige samtale med en voksen

- ...de voksne var FANTASTISKE man kunne snakke med dem om alt.
- Tre der har gjort indtryk på mig: xx: God til at hjælpe, god at snakke med, sjov. yy: Rigtig god at snakke med, god til at få en i godt humør. zz: Sjov, god...at snakke med.
- Han satte sig ned og talte med os...
- Han talte meget, hvis du havde problemer. Det virkede som om, han engagerede sig i det.

En at græde ud hos

- Da min farmor døde, gik jeg helt ned. De voksne lavede ik en skid, de var total ligeglad med en.
- Jeg var på et tidspunkt oppe at slås, men så kom der 3 andre som også ville smadre mig og de voksne var ligeglade.

Hvad laver I! - om kreative aktiviteter

- Så hvis man ville slappe af og sidde og snakke med sine veninder / venner så gik vi derned
- ... lavede jeg også alle mulige ting inde i værkstedet sammen med læreren (...)
Men til sidst var det lidt kedeligt.

Hvorfor aktiviteter?

- Der var altid noget at lave, sammen med de voksne, eller med nogle andre børn.
- Man kunne også gå hen og lave noget på de kreative værksteder. Jeg elskede at gå på (afdeling).
- Jeg var for det meste i det kreative værksted. Jeg elskede også at gå på...
- Alt var godt. At vi kunne lave ting til julegaver.

Teater

- Jo, man er nok mere åben. Hvis jeg bare havde gået i skole, er jeg ikke sikker på, at jeg bare havde stillet mig op på en scene foran så mange mennesker, hvis ikke det var kommet stille og roligt dernede fra.

- Den selvtillid, den selvsikkerhed er jo bygget op af nogle pædagoger, som man har haft med at gøre i hverdagen.

Børn og udeliv

- Og vi tog på ture i skovene
- Vi var altid på ture, det var koldt
- Vi var på nogle få ture, dem kunne der godt have været flere af!
- Vi var tit på ture til fx Hareskoven, det var kedeligt.

Det frie rum

- Jeg glemmer aldrig dengang jeg tisede på ruderne
- Jeg kan huske da jeg fik frugt suttede jeg på den og lagde den på min vens tallerken
- Der var for mange voksne, de blandede sig hele tiden.

Diskussionerne om hvert emne foregik i fire grupper, sammensat på tværs af SFO'ens afdelinger. Under debatten om det enkelte emne blev der skrevet logbog over gruppens arbejde, ligesom der blev skrevet stikord på flipovers. Gruppernes arbejde blev fremlagt i plenum.

Ved den efterfølgende diskussion blev det besluttet:

- At vi skulle arbejde videre mod en beskrivelse af SFO'ens fælles fritidspædagogik på ovennævnte områder.
- Det fælles udgangspunkt skulle være personaleweekendens logbøger og stikord fra flipovers.
- Pædagogisk Udvalg skulle i skoleåret 2005-06 have mulighed for at holde nogle ekstra møder, for at kunne stå som tovholdere i den videre proces.
- Antallet af temaer skulle indskrænkes, idet flere af emnerne havde store overlap i indholdet.
- At temaet om teater skulle udgå af vores diskussioner - og straks sættes i gang som et fælles projekt på tværs af afdelinger. Der blev nedsat en styregruppe, som skulle arbejde videre med dette projekt.

Status inden skoleåret 05-06 var således, at vi havde et rigtig godt fundament med en forholdsvis klar dagsorden for vores videre drøftelser.

Målet var, at personalegruppen kunne præsentere forældreråd og skolebestyrelse for en gennemarbejdet beskrivelse af SFO'ens overordnede fritidspædagogik omkring de emner, som vores brugere havde sat fokus på gennem vores undersøgelse.

Tiltag: Pædagogisk Udvalg fik til opgave i løbet af skoleåret 2005 - 06 at komme med oplæg til debat om de enkelte temaer, og at være tovholder på, at beskrivelsen blev lavet.

Tegn: Hvis diskussionen af vores fritidspædagogik skulle gøres grundigt, skulle den

være på dagsordenen både på SFO- afdelings- og forældrerådsmøder i løbet af året. Desuden ville det være hovedtema på årets pædagogiske weekend i foråret 2006.

Evaluerings: Det vigtigste i denne debat forventedes at være det fokus, der ville være på pædagoger og øvrige personales faglig-

hed. At pædagogikken på denne måde blev sat øverst på dagsordenen ville forhåbentlig smitte af i det daglige samvær med børnene, så de i hele SFO-tiden var omgivet af personale, der ville engagere sig i arbejdet på et solidt, fagligt grundlag.

Evaluerings vedr. skoleåret 2005-06

Målet, som det blev formuleret ovenfor, må vel siges at være opfyldt med udgivelsen af nærværende rapport. Vi må konstatere, at vores plan for skoleåret blev fulgt til punkt og prikke, og at debatten har været særdeles grundig hen over skoleåret.

Personalegrupperne i SFO'ens tre afdelinger har fordelt de vedtagne emner imellem sig, og har indbyrdes drøftet, hvad de ud fra sidste skoleårs debat mente, skulle tages med i en endelig definition af emnerne. I løbet af vinteren er dilemmaer omkring hvert enkelt tema blevet fremlagt og drøftet i hele personalegruppen, på vinterens personalemøder.

I foråret brugte hele personalet en lørdag-søndag til endnu en afklaring og diskussion. Både af det emne, man selv stod for, men også for de emner, andre havde be-

skæftiget sig med. Alle har således en andel af de endelige produkter vedr. alle temaer.

Inden arbejdsweekenden havde vi nok en forventning om, at vi ville komme hjem med et helt færdigt produkt. Vi havde således medbragt en del computere, så der kunne skrives og redigeres på flere spor samtidig. Det viste sig at være for ambitiøst. I stedet har hver afdeling haft deres tema til endnu en efterbehandling, og endelig er papiret skrevet sammen.

Det er lykkedes at få sat denne debat øverst på dagsordenen - ikke mindst, fordi det har været tydeligt for alle i personalegruppen, at dette var en vigtig debat. Der er ingen tvivl om, at selve processen - som ønsket - har virket som en løftestang for SFO'ens samlede, pædagogiske virke.

DEN PÆDAGOGISKE VISION

Grundbegreber i SFO'en på Tinderhøj Skole

Der er tre begreber, som er grundlæggende i Rødovre Kommunes værdigrundlag for skolevæsenet - og i vores pædagogik. Vi vil være de personer, som børn og forældre kender som gode, indfølelse, tillidsvækkende samtalepartnere. Vi ønsker, at det enkelte barn og forældre skal være tryk ved

os voksne, og vi ønsker at kunne rumme børnene. Vi ønsker at prioritere børnene frem for andre opgaver, og vi ønsker at have personale, som tør involvere sig, også når det kan være svært. Dermed bliver ord som tillid, empati og relation vigtige for os at definere.

Tillid

Tillid definerer vi som: Tilbøjelighed til at anse personen for at være tilforladelig mht. ordholdenhed og især løfter og forventning om en positiv reaktion fra personen.

Tillid er nødvendig på flere planer i det pædagogiske arbejde. Det er nødvendigt med en gensidig tillid mellem børn og pædagoger, før det er muligt at skabe positive relationer mellem disse.

Det er nødvendigt, at børnene oplever, at de voksne er ærlige og at de har tillid til, at de voksne er oprigtigt interesserede i børnene og ønsker at støtte dem. Hvert barn er

forskelligt og læser de voksne forskelligt, og det er derfor forskelligt, hvem de har tillid til.

Herudover er det ekstremt vigtigt at forældre og pårørende har tillid til personalet, så de med god samvittighed kan overlade deres børn i vores varetægt flere timer hver dag.

Forudsætningen for dette er blandt andet at personalet udstråler tillid til hinanden og forældre samt, at SFO'en arbejder ud fra fælles holdninger og værdigrundlag.

Empati og rummelighed

Empati er en væsentlig menneskelig egenskab i arbejdet med børn. Empati er pædagogens forståelse af barnet, og kan dermed være med til at skabe tillid og positive relationer. Gennem empati har pædagogen et redskab, der gør ham/hende i stand til at sætte sig i den andens sted, og gennem sin faglighed har pædagogen en viden om, hvad barnet skal kunne, for at begå sig sammen med andre på en hensigtsmæssig måde.

Empati definerer vi som: Evnen til at føle og opleve som andre og opfatte situationer fra andres synspunkter. Evnen til at rumme andre.

Vi har valgt at implementere begrebet rummelighed i vores definition af empati.

Empati og fundamental anerkendelse af den andens livsværd skaber i vores øjne rummelighed. I teorien er begreberne forskellige, men i vores daglige arbejde kan vi ikke skille rummelighed og empati.

Vores særlige fokus på empati og rummelighed skal medvirke til, at personalet professionelt kan indgå i samspil med børn og voksne og tage ansvar for samspillet kvalitet, også når det er svært. Det forudsætter personalets evne til at opfatte og forstå det enkelte barn og voksne ud fra vedkommendes egne forudsætninger og behov, og i overensstemmelse hermed afstemme egen adfærd uden at fralægge sig lederskabet.

Relationer

Relationer definerer vi som: Samspillet mellem mennesker.

Ved at pædagoger og børn indgår i positive relationer skabes der grobund for, at barnet ønsker at spejle sig i de voksne, at det ønsker at lære af de voksne og leve op til de voksnes forventninger. Dette fordrer en gensidig respekt mellem barnet og den voksne. Pædagogen kan i den situation som professionel rollemodel stille krav og udfordringer til barnet, som den voksne mener, at barnet vil udvikle sig i en positiv retning af.

Pædagogen er forpligtet til at forholde sig professionelt til sit arbejde, og at skabe muligheder for, at barnet indgår i en positiv relation med den voksne. Overfor børn, der af den ene eller anden grund søger, hvad

der opfattes som negative relationer, er det vigtigt, at personalet skaber rammer, der gør det muligt at ændre relationerne imellem barnet og personalet. Personalet har, blandt andet i kraft af de kompetencer og den viden, det har tilegnet sig gennem uddannelse og erfaring, en faglighed, der gør dem i stand til at reflektere over samværet med børnene.

Endvidere er samarbejdet med, og relationen mellem forældre og pædagoger også en vigtig del af barnets hverdag. Gode relationer forældre og pædagoger imellem, øger sandsynligheden for positive relationer til barnet. Såvel den daglige kontakt som familiearrangementer er med til at fremme det gode samarbejde med forældrene.

Konklusion

Vi har valgt de ovenstående tre fokuspunkter, da vi mener, at vi gennem at bruge disse begreber aktivt, kan være med til at skabe empatiske, socialt engagerede mennesker.

Når barnet oplever, at de voksne har tillid til barnet og dets evner, og det oplever positive relationer til de voksne, vil barnets selvværd blive styrket. Et stort selvværd er vigtigt, da det er fundamentet for, at barnet tør udfordre sig selv og gennem nye oplevelser danne nye erfaringer. Dermed er

barnets større selvværd med til at udvikle hele barnet.

At barnet frit kan vælge mellem hvilke voksne det ønsker at relatere sig til, kan være medvirkende til SFO'ens rummelighed og øger barnets mulighed for at indgå i positive relationer.

Således mener vi, at aktivt fokus på ovenstående er uhyre vigtigt for, at barnet lærer at indgå i fællesskaber, hvor der er plads til forskellighed, og hvor det kan lære, at den enkeltes adfærd er afhængig af konteksten.

Frirum

Refleksion over et billede:

"Når man har smidt sine sko, har man også lagt restriktionerne på hylden. Der er ikke længere noget eller nogen, der fortæller én, hvordan man skal opføre sig - friheden til at bevæge sine tæer, altså éns sind og krop, som man vil, er det eneste, der fylder noget.

Dog er der alligevel begrænsninger for, hvor man kan bevæge sig hen, da fødderne er sårbare overfor indflydelse i forhold til det, man betræder, som f.eks. forskellige underlag. Som resulterer i forskellige reaktioner."

Simon Weis Laustsen, medarbejder ved SFO'en

Vore børns hverdag er ofte meget tilrettelagt, og derfor har de brug for at kunne skabe og opleve et frirum når de er i SFO.

Der er fra rigtig mange sider en forventning om, at vi som pædagoger skal skabe frirum i institutionerne, både af fysisk og af psykisk karakter. Alle er enige om vigtigheden af, at børn får mulighed for at kunne skabe og opleve frirum. Nogle peger endda på, at frirummet er en forudsætning for den personlige integritet, ligesom Rødovre Kommune i børne- og ungepolitikken mener, at frirummet (fysisk og psykisk) er en forudsætning for, at børnene kan udvikle sig til hele mennesker.

Frirum synes ikke at have nogle bestemte forudsætninger, det er en følelse - en oplevelse, det kan opstå overalt, både i overvågede og ikke overvågede situationer. Frirum kan opstå både i enrum, eller hvor en person indgår i relation med andre, uanset om det er børn eller voksne. Frirum adskiller sig fra formel læring ved, at der er en større frihed til at gøre egne erfaringer. Hermed ikke sagt, at der ikke kan opleves

en form for frirum i en undervisnings- eller beskæftigelsessituation: Barnet - eller den voksne - kan befinde sig i sit frirum, mens det er fordybet i et arbejde eller i et projekt.

Hvis frirum defineres som: Der, hvor livskompetencer udvikles ud fra egne, selvvalgte aktiviteter i et tilstrækkeligt trygt og udfordrende miljø, bliver frirummet en forudsætning for kreativiteten. Pædagogens rolle bliver således at sørge for den tilstrækkelige udfordring og tryghed. Det er to størrelser, der ofte kan være i modstrid, og som ofte vil medføre diskussioner blandt voksne. Et eksempel på et sådant dilemma kunne være: Kan vi tillade, at børnene klatrer i træer? Man kan jo falde ned og komme til skade? Omvendt kan det være et vigtigt frirum for især de meget fysisk anlagte børn, netop at have denne mulighed.

Vi bliver som pædagoger derfor nødt til at finde en balance mellem tryghed og udfordring, da begge dele er nødvendige forudsætninger for, at det helt nødvendige frirum kan etableres.

Udeliv

Der findes mange gode grunde til at være ude. Udeliv er for de fleste mulighedernes rum, der giver plads til den enkelte: Støjen mindskes, lys og frisk luft påvirker vores humør og velvære i positiv retning.

Gennem TV, radio og dagspresse hører vi næsten dagligt om stigende problemer med fedme og overvægt. I vores moderne højt teknologiske samfund er der mange, som ikke får nok motion, dette gælder også vore børn.

Den frie leg og aktiviteterne i SFO'en bidrager til, at børnene får brugt nogle kræfter og bliver forpustet. Det stimulerer den motoriske udvikling, som igen har indflydelse på evnen til at lære. Eller som Erik Sigsgård siger et sted: "Der er en sammenhæng mellem hasemusklens udvikling og læsemusklen".

Pædagogisk skal vi have tanke for, at børnene får tid til at lege egne lege, og forståelse for hvordan børnene udvikles og trives. Vi skal være gode rollemodeller, der kan vise, hvordan udearealerne - også - kan bruges, og hvad de kan rumme af aktiviteter og naturoplevelser.

Naturen er et vigtigt rum for læring, for leg og for udvikling af fantasien, men det er vigtigt at sondere mellem et børne- og voksenperspektiv. Hvor både børne- og voksenperspektivet er båret af engagement og nysgerrighed, vil børneperspektivet ofte være mere umiddelbart og spontant, hvorimod voksenperspektivet typisk vil være

fremadrettet og læringsorienteret. Her er det vigtigt at finde en balance mellem de to perspektiver, for at få skabt processer og dialog mellem dem.

Som eksempel på oplevelsen af udeliv set med børneperspektivet, kan nævnes de forskellige indtryk, vi får, når vi opholder os udendørs, der adskiller sig fra vores indendørsoplevelser. En af disse kan være oplevelsen af "stilhed". I en verden, hvor vi konstant er omgivet af lyde, som ofte når et niveau, hvor man kan have svært ved at koncentrere sig, oplever vi naturen som stille. Stilhed virker sanseforstærkende, man bliver i stand til at skille de enkelte lyde fra hinanden, vinden i træerne, forskellige fuglestemmer osv. Denne oplevelse giver en følelse af frihed, som mange vil kunne nikke genkendende til. Uvante eller interessante oplevelser skærper opmærksomheden, og her bruges alle sanser. Det kan næsten ikke undgå at give ny viden. Man får skærpet sin nysgerrighed, får fælles oplevelser, og det kan være med til at skabe nye venskaber.

Voksenperspektivet på børnenes udeliv kan være de muligheder, der udendørs er for at påvirke de mange forskellige normer, som har betydning for børnenes forståelse af sig selv og deres omverden. Udeliv skal være sjovt og udviklende, skabe en god kropskultur, og skabe de bedste betingelser for trivsel og læring.

Der, hvor vi mener, de to perspektiver kan være i dialog, er, hvor vi voksne fremmer oplevelsestrangen, naturglæden og iagttagelsesevnen. Det er dér, vi bruger vores viden om, at børn først og fremmest bruger voksne og større børn som rollemodeller. Det er for at sikre dette perspektiv, at vi på SFO'en især vil udnytte uderummet til aktiviteter på tværs af afdelingerne. Det er her, vi - for at udnytte vores ressourcer mest effektivt - har brug for en grundig planlægning, en god forberedelse, stor seriøsitet og klare mål for vores udendørs aktiviteter. Og det er i dialogen mellem de to perspektiver, vi har brug for pædagogisk bevidsthed om vores virkemidler.

Aktiviteter

Aktivitet definerer vi som: Virksomhed eller foretagsomhed.

Igennem børnenes mangeartede aktiviteter i SFO'en er vi med til at skabe og udvikle børnenes egne kompetencer på mange felter. Aktiviteter er således med til at udvikle børnenes muligheder for både selvbestemmelse og selvstændighed, og for børnenes personlige og sociale udvikling.

Der kan være mange årsager til at igangsætte aktiviteter. Helt banalt er det, at personalet kan igangsætte aktiviteter for at skabe ro. Det vil typisk være en stillesiddende, kreativ aktivitet, som appellerer til fordybelse og kræver en grad af koncentration eller samarbejde. Med andre ord: Aktiviteter, som kan være med til at skabe ro, både i børnenes indre univers, og rent fysisk i SFO'en og dermed i børnenes omgivelser.

Ofte opstår aktiviteten improviseret, ud af en bestemt situation. Det er især i de situationer, hvor vi kan bruge aktiviteten som hjælp i børnenes bestræbelser på at skabe

sociale relationer. Andre gange bruger vi aktiviteter som en genvej til at lære børnene, hvor ting kommer fra, eller bibringer dem viden, og dermed styrker dem intellektuelt.

Vi mener, at vi som SFO har en forpligtigelse til at formidle oplevelser, som er sansefulde. Aktiviteter, som gør noget ved børnene følelsesmæssigt, og er med til at flytte deres grænser for det de mener, er muligt, og som kan være med til at give forståelse for andres muligheder og begrænsninger.

Vi vil målrette de pædagogisk tilrettelagte aktiviteter mod det enkelte barn, og der igennem forsøge at fange det, som rører sig i barnet. Det skal vi være opmærksomme på at tilgodese, både gennem de små aktiviteter, som fylder i dagligdagen og har et spontant udgangspunkt, og i forbindelse med større, planlagte aktiviteter.

Faglig sekretær i BUPL. Allan Baumann siger:

"Fritidsinstitutioner er et mødested for børn. Det skaber mulighed for børns udfoldelse og for deres personlige og sociale udvikling. Fritidsinstitutionen og pædagogerne skaber rammer for børnenes udvikling - dels fysisk som et værksted med mange muligheder for udfoldelse - dels professionelt med kompetente voksne, der lever sig ind i børnenes verden, støtter dem, er omsorgsfulde og opmærksomme. Pædagoger der giver sig tid til at lytte og forholde.

Pædagoger der også ved, når der er brug for at gribe ind, sige fra og tage afstand om det er nødvendigt." (Kilde: Fritidspædagogik, garantien for en sjov, udviklende og lærerig fritid. BUPL 2004)

I SFO'en tilrettelægger vi børnenes aktiviteter, så de tager udgangspunkt i børnegruppen og det enkelte barn. Det gør vi bl.a. ved, at se på, hvad der optager gruppen eller barnet i forskellige perioder eller i bestemte situationer. Vores mål er, at støtte barnets udvikling og at styrke barnets selvværd.

Daniela Cecchin:

”En væsentlig dimension i de pædagogiske processer er barneperspektivet. At kunne indtage barnets perspektiv betyder, at man bliver i stand til at se, hvad der optager barnet og er betydningsfuldt og vigtigt for barnet, for kunne tage afsæt heri i sin planlægning af det pædagogiske arbejde.” (Kilde: Pædagogens kompetencer. Pædagogisk Bogklub 1996)

Vi mener, at aktiviteter er med til at udvikle børnenes sociale relationer og motoriske færdigheder. Kreative aktiviteter fremmer fantasien og virker som gensidig inspiration. Aktiviteten giver mulighed for fordybelse, samvær med andre, ro og engagement.

Under aktiviteten opbygges mulighed for styrkelse af selvtillid og mulighed for succes. Med aktiviteten som ”det fælles tredje” opstår der rum for nærhed og omsorg, som ofte kan udmunde i den fortrolige samtale.

Det fælles tredje er en beskrivelse af en fælles situation mellem to eller flere personer, børn såvel som voksne, som i et møde kan skabe noget fælles eller kan være fælles om en interesse - f.eks. maleri, samarbejde, arbejde i ler, musik, sport m.m.

Søren Kierkegaard har defineret Det fælles Tredje som *”en treleddet størrelse, hvor elementerne er intention, handling og virkning. Det at arbejde med et fælles tredje, er en dynamisk proces, hvor elementerne i processen påvirker hinanden i en vekselvirkning. I praksis kan det fælles tredje*

være alt fra en kanotur til at opføre et teaterstykke”. (Kilde: citeret fra: www.sonne-rasmussen.dk)

Det fælles tredje kan således udvikle relationer mellem deltagerne i en pædagogisk proces, altså det at være fælles om noget. Hverken adfærd, holdninger eller relationer imellem aktørerne i den pædagogiske proces kan forstås uafhængigt af kommunikation. Kommunikation bliver derfor centralt i den enkeltes opbygning af forståelse af såvel aktiviteten som af hinanden.

Børn udvikler og forandrer sig selv, gennem de oplevelser de har sammen med andre og de erfaringer, de får igennem opvæksten. Vi mener, at børn altid har mulighed for at udvikle sig i samspillet med andre. Som Vygotskij har udtrykt det således:

”Det, som barnet kan udføre i dag i en samarbejdssituation, kan det udføre selvstændigt i morgen.” (Lev Vygotskij, 1974)

Aktiviteter og samarbejde er en meget vigtig del i børns opvækst. Set i et fremtidsperspektiv mener vi, at SFO'en, har en meget vigtig rolle, set i forhold til børnenes videre udvikling. Vi ønsker at give dem nogle redskaber som kan være med til at styrke og hjælpe dem i livet, at gøre en forskel for dem. Det er vores ansvar, at udvikle børnene i fællesskab med forældrene, lærerne og andre i børnenes omgivelser.

Slutbemærkninger - og arbejdet videre frem

Måske gik startskuddet til dette arbejde i forbindelse med en personaleweekend, hvor en pædagog sagde: "Gør vi det, vi tror, vi gør?" Et simpelt spørgsmål - med vidtrækkende konsekvenser...

Som nævnt i indledningen, har vi - ud over de mål, vi havde sat for vores udviklingsprojekt, været igennem en udvikling på mange andre felter. Således er det, ved en samlet gennemlæsning af nærværende rapport, blevet tydeligt, at vi fra starten ikke var særligt skarpe i beskrivelsen af vores handle- og evalueringsplaner. På bedste pædagog-vis mente vi alle, at vi havde styr på projektets mål m.m. - men da det kom til nedskrivning, var vi ikke gode nok.

Ikke desto mindre: Vores handlinger, som vi nok havde diskuteret, men ikke havde nedskrevet, har ført os videre i processen. I forbindelse med planlægningen af det sidste års arbejde, var målene meget tydeligere sat op, og - må vi erkende - meget lettere at forfølge.

Vi har været gennem et langt forløb, med meget væsentlige debatter. Kommunens værdigrundlag og børne- og ungepolitik er kommet ind under huden på hele personalegruppen, og vi kan med en ny sikkerhed i rygsøjlen udføre vores arbejde, fordi vi alle

har den pædagogiske vision for Tinderhøj SFO "lige inde under tøjet".

Gennem de grundige diskussioner har vi afdækket en stor grad af enighed om vores overordnede, fælles forståelse af de pædagogiske værdier. Vi har set, at personalegruppen indeholder rigtig mange ressourcer og kompetencer, og det er blevet let at udnytte disse, på tværs af afdelingerne.

I dette skoleår satte vi et stort teaterprojekt i søen, direkte afledt af nærværende arbejde. Projektet blev gennemført i en atmosfære af, at vores pædagogiske værdier var langt fremme i personalets bevidsthed, men blev ikke en direkte del af vores arbejde med den pædagogiske diskussion. Dette projekt var meget succesfuldt og - fordi det var et nyt projekt - en meget synlig indikator for, hvordan udmøntningen af vores pædagogiske værdier skaber glæde og vækst.

For SFO'en som helhed og for de enkelte afdelinger vil der nu forestå et arbejde med revision af handleplaner m.m. så de tager hensyn til den nye indsigt, vores debat har skabt. Det bliver spændende diskussioner, vi skal have fat i lige efter sommerferien, når vi skal tage vores virksomhed op til kærlig revision.

Personalegruppen i Fritidsordningen ved Tinderhøj Skole
Juni 2006

Fritidsordningen ved Tinderhøj Skole
Fortvej 71
2610 Rødovre
36 70 31 10
e-mail: flemming.brandt@rk.dk
